

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2009

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

Α. Η ποίηση του Μίλτου Σαχτούρη είναι σαφέστατα επηρεασμένη από τα ρεύματα του υπερρεαλισμού και του συμβολισμού, τα οποία εκδηλώνονται κυρίως μέσα από την κυριαρχία της φαντασίας, του παράλογου στοιχείου, της ποιητικής σκηνοθεσίας και της εικονοποιίας. Οι εικόνες του Σαχτούρη έχουν τη βάση τους στην πραγματικότητα, όπου ζώα, πρόσωπα και πράγματα μεταλλάσσονται με τη φαντασία και το παράλογο σε σύμβολα. Οι εικόνες του παρουσιάζονται ως στοιχεία της καθημερινότητας, του γήινου και πραγματικού κόσμου που επεκτείνονται στον ουράνιο και φανταστικό κόσμο. Εικόνες που επιβεβαιώνουν την άποψη αυτή είναι:

- Η παρομοίωση του ουρανού με ματωμένο μπαχτσέ. Ο ουρανός είναι σαν ένα μπαχτσέ, γεμάτος όμως από αίμα και λίγο χιόνι. Χρωματικά δημιουργείται μια ισχυρή αντίθεση ανάμεσα στο άσπρο και στο κόκκινο, με κυρίαρχο βέβαια το δεύτερο. Ο ουρανός είναι ο χώρος που φυλάσσονται οι αξίες, τα πνευματικά αγαθά. Ο κόσμος αυτός είναι όμως γεμάτος αίματα και χιόνι, καθώς οι αξίες και τα ιδανικά στην εποχή του ποιητή έχουν ευτελιστεί. Η σκληρή πραγματικότητα των πολέμων έχει να δώσει μόνο αίμα και παγωνιά.
- Ο ποιητής σφίγγει τα λουριά του και ελέγχει τ'αστέρια. Ο ποιητής αιωρείται και ως άλλος «αλεξιπτωτιστής» και είναι επιφορτισμένος με την ευθύνη του ελέγχου των αστεριών. Πρέπει να διατηρεί φωτεινά τα αστέρια, να διατηρεί την επικοινωνία των ανθρώπων με τον ουρανό. Το έργο του είναι ριψοκίνδυνο,

χρειάζεται την εγρήγορσή του , γι' αυτό σφίγγει τα σχοινιά του, ενεργοποιεί όλες τις δυνάμεις του.

- Ο ποιητής σαν πουλί με σπασμένα φτερά. Ο ποιητής παρομοιάζεται με πουλί που μπορεί να πετάξει από την πραγματικότητα στον ουρανό, στο χώρο των πνευματικών αγαθών, στο κόσμο της ποίησης. Το «κληρονόμος πουλιών» επιτείνει την έννοια του χρέους, γιατί ο ποιητής συνεχίζει την παράδοση των προηγούμενων ελεγκτών-ποιητών. Η προσπάθεια όμως δεν είναι εύκολη γι' αυτό και γίνεται με «σπασμένα φτερά», καθώς τα φτερά του έχουν σπάσει από τις δυσκολίες της εποχής.

B1. Ο Μίλτος Σαχτούρης ανήκει στους ποιητές της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς που έχουν επηρεαστεί εμφανώς από το λογοτεχνικό ρεύμα του συμβολισμού. Βασικό μοτίβο, στοιχείο της ποίησης του είναι η χρήση λέξεων ή και φράσεων που λειτουργούν ως σύμβολα και φωτίζουν με τον τρόπο αυτό την ερμηνεία του ποιήματος. Στον «Ελεγκτή» μερικές από τις λέξεις ή φράσεις που λειτουργούν ως σύμβολα πρέπει να θεωρηθούν: ο ουρανός, το αίμα, το χιόνι, ο ποιητής ως ελεγκτής των αστεριών, ο ποιητής ως κληρονόμος πουλιών, σπασμένα φτερά. Οι ερμηνείες που μπορεί να δοθούν στα παραπάνω σύμβολα είναι:

- Ουρανός: Ο ουρανός είναι συχνό μοτίβο στην ποίηση του Σαχτούρη. Συμβολίζει τον πνευματικό κόσμο, τον χώρο των υψηλών ιδανικών και αρχών, επίσης τον υπερβατικό κόσμο που ξεπερνά τα όρια της λογικής και εκτείνεται πέρα από την πεζή πραγματικότητα. Ο κόσμος αυτός είναι δυσπρόσιτος για τους ανθρώπους και μόνο ο ποιητής μπορεί να τους οδηγήσει εκεί.
- Αίμα: Το αίμα και κατ' επέκταση το κόκκινο χρώμα είναι σταθερό σύμβολο των ποιημάτων του Σαχτούρη. Συμβολίζει τη σκληρή πραγματικότητα του Δεύτερου Παγκόσμιου και του εμφυλίου πολέμου –εποχή σύγχρονη του ποιητή- που έπνιξαν στο αίμα την Ελλάδα αλλά και την ανθρωπότητα, τον θάνατο, τη φρίκη του πολέμου.
- Χιόνι: Ένα ακόμη συχνό σύμβολο στο Σαχτούρη. Παραπέμπει στο λευκό χρώμα, το οποίο συμβολίζει την ελπίδα, την αγνότητα, την

αισιοδοξία για τη ζωή, την προσδοκία για το μέλλον. Έρχεται σε αντίθεση με το σκοτεινό παρόν που βιώνει ο ποιητής.

- Ο ποιητής ως ελεγκτής των αστεριών: Χρέος του ποιητή είναι να ελέγχει τα μηνύματα της ποίησης (αστέρια) προκειμένου να καταφέρει να φέρει σε επαφή τους ανθρώπους με το κόσμο του πνεύματος και της ποίησης.
- Σπασμένα φτερά: Η φράση συμβολίζει τις οδυνηρές εμπειρίες, τις δυσκολίες και τον κόπο που πρέπει να καταβάλλει ο ποιητής προκειμένου να διαφυλάξει τα ιδανικά της ποίησης και να τα μεταδώσει στους ανθρώπους. Οι προσπάθειες που πρέπει να καταβάλλει είναι υπεράνθρωπες.

B2. Ο Σαχτούρης συνηθίζει να δίνει σύντομους τίτλους στα ποιήματα του που αποτελούνται συνήθως από ένα ουσιαστικό συνοδευόμενο από το άρθρο του, με το οποίο ο ποιητής οριοθετεί το χώρο του και προετοιμάζει τον αναγνώστη για το κόσμο της ποίησης. Αυτό συμβαίνει και στον «Ελεγκτή». Το ουσιαστικό συνδέεται ετυμολογικά με το «να ελέγξω», που έχει νοηματική βαρύτητα για το ποίημα, καθώς εκφράζει το χρέος του ποιητή να ελέγχει τον ουρανό και τα αστέρια. Το «εγώ» στο στίχο 7 συνδέεται άμεσα με τον τίτλο καθώς ο ποιητής δηλώνει απερίφραστα πως αυτός είναι που έχει κληρονομήσει το δύσκολο ρόλο του ελεγκτή.

Γ. Οι στίχοι 5-14 περιλαμβάνουν τις δύο βουλευτικές προτάσεις «να ελέγξω» και «να πετάω». Οι προτάσεις αυτές ξεχωρίζουν σε ένα ποίημα που είναι φειδωλή η χρήση του ρήματος και ο ρόλος τους είναι πολύ σημαντικός. Από άποψη περιεχομένου, οι δύο προτάσεις με επιτακτικότητα παρουσιάζουν την κοινωνική αποστολή του ελεγκτή-ποιητή που καμιά αντιξοότητα δεν κάμπει. Από τεχνική άποψη, μπορούμε να πούμε ότι οι δύο βουλευτικές προτάσεις έχουν συνεκτικό ρόλο και λειτουργούν ως νοηματικοί άξονες του ποιήματος. Συγκεκριμένα βοηθούν στη νοηματική σύνδεση αλλά και στην ομαλή μετάβαση από τη μία εικόνα στην άλλη.

Δ. Και τα δύο ποιήματα είναι «ποιήματα για την ποίηση» και έχουν αυτοαναφορικότητα, αναφέρονται δηλαδή στην ευθύνη της ποιητικής πράξης αλλά και του δημιουργού. Και οι δύο ποιητές αναθέτουν στην ποίηση και τον ποιητή κοινωνικό ρόλο.

Συγκεκριμένα ο Σαχτούρης αναθέτει στον ποιητή το ρόλο του ελεγκτή, που έχει την ευθύνη να διατηρεί ανοιχτό το δίαυλο επικοινωνίας ανάμεσα στον άνθρωπο και το χώρο του πνεύματος. Το έργο του ποιητή-ελεγκτή είναι δύσκολο και με συνεχή εμπόδια, αφού έχει να αντιμετωπίσει τις δυσχερείς συνθήκες της εποχής. Οι πόλεμοι έχουν αφήσει ανεξίτηλα τα σημάδια τους στις ψυχές των ανθρώπων και οι αξίες και τα ιδανικά διέρχονται βαθιά κρίση. Μάλιστα με το στίχο «έσφιξα τα σχοινιά μου» προϊδεαζόμαστε για τις ανεξισότητες που ο ποιητής αντιμετωπίζει και την κινητοποίηση που πρέπει να επιδείξει.

Στην «Ποιητική» ο Αναγνώστικός θεωρεί και αυτός πως ο ρόλος της ποίησης και του ποιητή είναι κοινωνικός. Χρέος του ποιητή είναι να κάνει ποίηση που απευθύνεται στους ανθρώπους και τα προβλήματα τους και όχι να περιχαράκωνεται στο μικρόκοσμό του, απομακρυσμένος από την πραγματικότητα («Σαν πράκες πρέπει να καρφώνονται οι λέξεις, να μην τις παίρνει ο άνεμος»). Εμπόδιο στο να επιτελέσει το ρόλο της αυτό η ποίηση είναι οι επικριτές της στρατευμένης ποίησης, δηλαδή όσοι υποστηρίζουν το δόγμα «η τέχνη για την τέχνη», στους οποίους απαντά με το ποίημα αυτό ο Αναγνώστικός.